

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Decisiones De Matrimonio

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindellicorum, 1730

Decisio XXIX. Argumentum. Ad explicationem Impedimenti Ligaminis, Matrimonium dirimentis, recensentur omnia, quæ à Theologis, Cononistis, & Historicis traduntur de Polygamia, & Polyviria. Harum Vocum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94595](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94595)

in Nos, & hanc Sanctam Sedem devotione fulgentis, conservationem, ob bonum publicum, summo per exoptantis, nomine, super hoc Nobis humiliter porrectis, benigne inclinati; De Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, in tota Republica Christiana contra hereticam pravitatem generalium Inquisitorum, à Sede Apostolica specialiter deputatorum, qui plurimum in Sacra Theologia Magistrorum, ac Decretorum Doctorum, super hujusmodi sententias audierunt, matureque discussunt, consilio; Fraternitati Tuae per presentes committimus, & mandamus: ut constituto Tibi de narratis, cum eodem Francisco Leopoldo Guilielmo, super impedimento Sacri Subdiaconatus Ordinis supradicti, itaut illo non obstante, dummodo nullum aliud canonicum ei obstat impedimentum, Matrimonium cum quacunque muliere Catholica, nullo sibi, cateroque in Jure prohibita, semel, vel pluries, successive tamen contrahere, illudque in faciem Ecclesie solemnizare, & in eo postmodum remanere licite, libereque, & valide possit, & valeat, Auctoritate Nostra Apostolica, de specialis dono gratia, dispenses; Prolem exinde suscipiendam legitimam nuntiando. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, cæterisque contrariis quibuscunque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 14. Januarii 1690. Pontificatus Nostri Anno primo.

Joannes Franciscus Albanus Secr.

Septima Conclusio: Non solum dispensare Papa potest, ut Clericus secularis in Sacris Ordinatus licet, & valide Matrimonium contrahat; sed etiam si prædictus Ordinatus sit Regularis Professus, & duplici Voto Castitatis adstrictus, Ordinis scilicet Sacri, atque Religionis; ut ostendimus supra Decis. XXI. & docet idem Vincentius de Justis d. lib. 2. cap. 14. num. 129. ubi narrat dispensationem Nobilis Viri Monachi Ordinis S. Benedicti de Familia Veneta Justiniana, profecti in Monasterio S. Nicolai de Littore Venetiarum. Concordat Pyrrhus Corradus in Praxi Dispensat. Apostolic. libr. 8. cap. 10. num. 27. & prælibatus Illustrissimus Bottinus in d. Voto num. 27. ubi testatur, à Sixto Papa V. die 15. Junii 1588. fuisse concessam dispensationem Fr. Antonio de Gioiosa Equiti Professo in Religione Hierosolymitana, & Priori Tholozæ, ut posset contrahere Matrimonium, ne ejus nobilissima Familia remaneret extincta.

Corollarii loco sunt hic jungenda verba Salles, qui in Tract. de Mater. Tribunal. s. Inquisitionis lib. 4. cap. 4. Regul. 346. num. 155. ita dicit: Qui post Sacros Ordines susceptos, vel post emissam Professionem in aliqua Religione approbata; aut post emissam tria vota simplicia Paupertatis, Castitatis, & obedientie in nostra Societate JESU, Uxorem duxerit, vel tentaverit ducere; atque è contra de eo, qui

post contractum Matrimonium, Sacros Ordines suscepit, aut post consummatum, amplexus fuerit statum Religionis absque consensu Conjugis, sive absque requisitis, à Jure Canonico assignatis: in unoquoque casu sic faciens redditur vehementer suspectus de hæresi; & postquam constiterit de corpore delicti, Torturæ ab Inquisitore super intentione subjiciendus est; & de his omnibus copiose agit Trasmeyra lib. 3. de Polygam. qu. 12. & 13. & novissime Pignatellus tom. 8. consult. 63. à num. 25. & seqq.

DECISIO XXIX.

ARGUMENTUM.

Ad explicationem Impedimenti Ligaminis, Matrimonium dirimentis, recensentur omnia, quæ à Theologis, Canonistis, & Historicis traduntur de Polygamia, & Polyviria. Harum Vorum derivatione, divisione, ac definitione præmissis, refertur apud quas Nationes utraque fuerit in usu? Disputatur, An Polygamia, & Polyviria prohibita sint omni Jure, Divino, Naturali, Canonico, & Civili? Inquiritur, Utrum peccaverint Patriarchæ antiqui, ac alii Hebræi Polygami? Quomodo potuerit Deus cum illis circa Polygamiam dispensare? Martini Lutheri, ac ejus discipulorum impium Votum, & Consilium datum in scriptis Landgravio Hassiæ, ut vivente prima Uxore, secundam duceret. Quibus poenis Polygami sint plectendi? Bigamia, ac Biviria an sit licita? Mors primi conjugis quomodo sit probanda pro secundo Matrimonio contrahendo? Historiæ, Exempli, ac Jurium declarationes ad ornatum materiæ.

SUMMARIUM.

- 1 Ligaminis impedimentum quid sit?
- 2 Polygamia unde dicta; & quotuplex sit?
- 3 Polygamia, ac Polyviria definitio.
- 4 Polyviria à quibus gentibus permessa?
- 5 Puella, cum qua quindecim fratres concubebant.
- 6 Polyviria cur non fuerit in usu apud omnes.
- 7 Papyrii figmentum, ne secreta Senatus panderet Matri sue.
- 8 Polygamia; ac Polyviria prohibita de Jure Divino.
- 9 Deuteronom. 21. 15. interpretatio. & num. 13.
- 10 Patriarchæ, & alii in lege Veteri Polygami.
- 11 Davidis Regis Uxores octo. Et quæ?
- 12 Salomonis quoque septingentæ. Roboam decem & octo.

- 14 *Deus an dispensaverit cum Hebræis in Polygamia?*
- 15 *Polygamia cur concessa antiquis Patriarchis?*
- 16 *Polygamia de Jure naturali an prohibita?*
- 17 *Fœmine solutionis debiti conjugalis avidissima.*
- 18 *Papa an possit dispensare in Polygamia?*
- 19 *Deus an dispenset contra præcepta naturalia? & num. 20.*
- 21 *Polyviria à Jure naturæ extranea. Et cur?*
- 22 *Regina Tinge, quæ habebat simul 40. Maritos.*
- 23 *Polygamia Hebræorum an esset cum Uxorum injustitia?*
- 24 *Polygamia Jure Ecclesiastico semper damnata.*
- 25 *Lotharius Rex Francorum Polygamus.*
- 26 *Cap. Uxor. 32. quæst. 7. declaratio.*
- 27 *Polygamia in Jure Civili damnata.*
- 28 *Repudium Uxorum Jus Civile permittebat.*
- 29 *Valentinianus Imperator Polygamus.*
- 30 *Martinus Lutherus Polygamia defensor.*
- 31 *Lutheri Votum, & Consilium de Polygamia datum Principi Landgravio.*
- 32 *Philippi Landgravii Hassie secunda Uxor, vivente prima.*
- 33 *Polygami quibus pœnis plectendi?*
- 34 *Polygami in S. Officio Inquisitionis torquentur super intentione.*
- 35 *Urbani VIII. Bulla contra Polygamos.*
- 36 *Polygami sunt irregulares, & incapaces Ordinum.*
- 37 *Bigamia, & Biviria quid sit? & an licita?*
- 38 *Mulier, quæ nupserat 22. Maritis, & Vir 20. Uxoribus.*
- 39 *Nuptiæ secundæ olim prohibita in pœnam delictorum.*
- 40 *Jus Civile prohibens secundas Nuptias correctum à Jure Canonico.*
- 41 *Mors primi Conjugis quomodo probanda pro secundo Matrimonio incundo?*
- 42 *Matrimonium secundum, mortuo primo conjuge, & ejus morte non probata, an sit validum?*

Ligaminis Impedimentum impediens, ac dirimens Matrimonium, est inhabilitas ad novum conjugium contrahendum, qua afficitur, qui jam Uxorem habet, & de præsentis est Matrimonio alligatus, si quis enim conjugatus, ac Uxorem habens præsumeret unam aliam, vel plures mulieres in Uxores (prima vivente) sibi assumere, & de facto duceret, nullum esset quodcunque conjugium sic posterius initum ob Impedimentum Ligaminis, quod dirimit secundum Matrimonium, primo subsistente. cap. Christiano; & cap. Audite. dist. 34. cap. Licet. cap. Apostolus, & cap. Fieri. 32. quæst. 7. cap. 1. cap. Licet. & cap. Tuas. De Sponsa duor. ac prædictus conjugatus, ita de novo aliud Matrimoni-

um contrahens, committeret crimen Polygamie, & si crederet id fore licitum, esset excommunicatus juxta Concilium Tridentinum sess. 24. de Matrim. can. 2. sic. diffiniens: Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere Uxores, & hoc nulla Lege Divina esse prohibitum: Anathema sit.

Ad intelligentiam igitur hujus Impedimenti dirimentis, quod vocatur *Ligamen*, referenda hic veniunt summata ea omnia, quæ sparsim à Theologis, Canonistis, & Historicis traduntur de Polygamia; & singillatim est videndum:

1. Quid, & Quotuplex sit Polygamia?
2. An Polygamia, & Polyviria sit prohibita de Jure Divino?
3. An de Jure Naturali?
4. An de Jure Ecclesiastico?
5. An de Jure Civili?
6. Quibus pœnis afficiantur Polygami?
7. An Bigamia, & Biviria sit licita tum de Jure Divino, ac naturali; tum etiam de Jure Ecclesiastico, ac Civili? Et quomodo mors prioris conjugis probetur?

Quo ad Primum. Hoc nomen Polygamia componitur ex duabus vocibus græcis, *Poly*, quæ significat *multum*, & *Gamas*, quæ vult dicere *Nuptias*; ideo Polygamia interpretatur pluralitas Nuptiarum; quæ quidem est duplex, una illicita, ac prohibita; alia licita, & concessa: prima habet sub se duas species, idest Polyviriam, ac Polygamiam specificam: Secunda subdividitur pariter in alias duas species subalternas, una quarum dicitur Bigamia, alia Biviria; & de singulis est agendum; nunc scilicet de duabus primis speciebus; de aliis duabus ultimis in ultima parte hujus Decisionis. Idcirco Polygamia illicita, ac prohibita definitur, quod sit Conjugium unius Viri cum pluribus Uxoribus simul retentis. Ita Salmanticenses tract. 9. de Matrim. cap. 3. §. num. 1. ex qua definitione, vice versa, definitur Polyviria quod sit unius mulieris cum pluribus maritis simul retentis conjugium. Et quoniam de usu Polygamie ante Evangelicam Legem non est dubitandum, tum apud omnes nationes barbaras, tum apud ipsos Judæos, ut ostendimus infra num. 10. & 11. disquirendum hic venit, an alicubi fuerit prædicata etiam Polyviria? Et equidem eam in usu fuisse apud Persas, & Medos testatur Alexander ab Alex. libr. 1. cap. 24. & Cælius Rhodiginus Antiquar. lect. lib. 18. cap. 29. scribentes, prædictos populos licentiam concessisse Uxoribus suis, ut tot maritos sibi deligerent, quot sibi placerent; imò incivilis mulier illa videbatur, quæ ad minus quinque maritos non haberet. De Britannis fœminis scriptum reliquit Julius Cæsar in suis Commentar. eas solitas fuisse nubere eodem tempore decem Viris, & ultra. Sirabo quoque in descriptione Arabie lib. 16. narrat, consuetum fuisse apud Sabæos, & Nabathæos, ut una Uxor deserviret ad carnalem copulam omnibus viris ejusdem familiaris, & domus, qui propterea, cum intrabant ad illam, baculum suum pro signo ponebant ad ostium cubiculi; quo viso cæteri ab ingressu abstinebant, ut eosdem Auctores referens fufius differtit D. Clemens Abbas Tofius, Monachus Congregationis S. Sylvestri, Ordinis S. Benedicti in

Et in Descript. Geograph. & Hiflor. Indie Orientalis tom. 2. de Imperio Sinarum disc. 2. divis. 3. pag. 403. ubi ex eodem Strabone hunc casum refert: *Era una giovine di bellezze rare, e figlia del Rè: haveva quindici Fratelli, li quali erano tutti diventati suoi Mariti. Ma perche frequentavano troppo spesso, con entrare successivamente uno dopo l'altro da Lei, lasciando alla porta il solito segno del bastone, Ella infastidita pensò simile astutia. Procurò di contrasfare i bastoni di ciascuno de' suoi Fratelli; e ciò fatto ne poneva uno alla porta; indi à poco levava quello, e con tale arte ve ne poneva un' altro; e così li Fratelli ingannati non ardivano entrare; sinche da un di loro fu scoperto l'inganno in questa guisa. Trovavasi nel Foro con tutti i suoi Fratelli, da i quali partito per andare dalla Sorella, vidde un bastone alla porta; del che maravigliatosi, sapendo non poter essere d'alcuno de' suoi Fratelli, che lasciati haveva nel Foro, sospettò che fosse di alcun' altro; onde infuriato se ne corse al Padre, per condurvelo, e farla cogliere in adulterio; il quale ivi giunto non vi trovò alcuno; ma ben ammirò l'inventione altrettante sagace, quanto honesta di quella giovine. Quod si quis quærat, cur Polyviria non fuerit communis apud omnes nationes ad exemplum Polygamie, quam ante Legem Evangelicam omnes gentes erant amplexatæ? Respondet P. Stephan. Menochius Soc. Jesu in Oeconomica libr. 1. cap. 8. num. 3. ob plures rationes. 1. Quia Virò tanquam Capiti, ac Superiori mulierum plus debuit competerere, ac licere, quam istis. 2. Quia ex Polygamia multiplicatur proles, ut in filiis Jacob, ac Regis David apparet; ex Polyviria mulier fit inhabilis ad generandum, ut experientia docet in Meretricibus. 3. Quia ex eadem destruitur quies, & pax domestica, quæ sub pluribus maritis in eadem domo consistere non valet, juxta illud Lucani libr. 1. Pharsal. post mit.*

*Nulla fides regni Sociis, omnisque potestas.
Impatiens consortis erit!*

4. Quia si mulier illa conciperet, ac pareret nullus ex maritis educare vellet prolem, quam suam esse nesciret. 5. Quia inter eosdem maritos discordia ex Zelotypia nutritur, dum unus minus amari ab Uxore, quam alter putaret; & sicut tauri pugnant in armentis inter se ipsos, sic mariti digladiarentur, nam inconcussus est Proverbium Ovidii?

Non bene conveniunt, neque in eadem Sede morantur

Majestas, & Amor.

Et de se ipso, tanquam postposito à Lesbia, quæ magis Gellium uti pulcherrimam amabat, dolens cecinerat Catullus:

Gellius est pulcher, quid ni? quem Lesbia malit,

Quam te cum tota gente; Catulle, tuâ.

Quapropter his, & aliis rationibus à P. Menochio ubi supra consideratis, apparet Polyviriam

tanquam pestiferam non fuisse usu receptam, etsi à Lycurgo in Republica Spartanorum concessam, ut notat idem Menochius d. cap. 8. num. 4. & à Matronis Romanis impense desideratam, juxta Papyrii Prætextati egregium figmentum, 7. de quo Gellius libr. 1. Noct. Attic. cap. 23. & Macrobius libr. 1. Saturn. cap. 6. videlicet, quod in Senatu disputatum fuerat, an duas Uxores uni Marito concedendas, vel duos Maritos Uxori uni? Quod Papyrii Mater credens esse verum, participavit aliis Matronis, quæ postmodum in magno numero ad Senatum confluerunt, deprecantes, Una potius ut duobus Viris nupta fieret, quam Unui duæ; refertur etiam à Jacobo Menochio De Arbitr. Judic. casu 420. num. 61. Et iisdem rationibus eandem Polyviriam tanquam primis principiis naturæ contrarium nunquam fuisse à Deo permissam, neque circa eam dispensationem datam observat S. Thomas in 4. dist. 33. quæst. 1. art. 1. & in addit. ad 3. part. q. 65. art. 1. ad 6. Sanchez libr. 7. de Matrim. disp. 80. num. 15. ubi plures citat, & alios addunt salmanticensis hoc idem notantes d. tract. 9. cap. 5. n. 2. & 3.

Quo ad secundum: in quo Quæritur; An Polygamia, & Polyviria sit prohibita de Jure Divino? Omnes DD. Catholici respondent affirmative, & id probant ex sequentibus. Primum ex Genes. 2. 22. ibi: *Et edificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem: per unam enim costam, & per unam mulierem significavit Deus unam tantum Uxorem licitam fore; & plures esse prohibitas, ut habetur in cap. Gaudemus. De Divortis; ubi habere plures Uxores Innoc. III. ait, absonum hoc videtur, & inimicum Fidei Christianæ, cum ab initio una costam in unam feminam sit conversa. Secundò: ob illa verba per os Adam à Deo prolata Genes. 2. 24. Relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit Uxori suæ, & erunt duo in carne una. Quæ repetita sunt à Christo Domino in Evangelio Matth. 19. 4. ibi: Non legistis, quia qui fecit hominem ab initio, masculum, & feminam fecit eos; & dixit, propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhaerebit Uxori suæ, & erunt duo in carne una. Si ergo debent esse duo in carne una, Unus maritus de Jure Divino non potest ducere plures Uxores; neque una Uxor plures Maritos. Ita S. Hieronymus in d. Matth. 19. 4. Hoc in exordio Genesis scriptum est, dicendo Masculum, & Feminam, non enim ait Masculum, & Feminas; sed masculum, & Feminam, ut unus conjugis consortia necterentur; & dixit, adhaerebit Uxori suæ, non Uxoribus. Concordat S. Jo. Chrysostomus. Homil. 63. in Matth. ita dicens: Fuit, quod unus uni conjungatur, nam si voluisset alteram etiam duci Uxorem, Unui Virò creato, multas conformasset mulieres. Consimilem dat explicationem Theophilactus ibid. his verbis: Ostendit opus, & Legislatorem ejus, qui nos à principio formavit, esse monogamiam: ab initio enim unum conjunxit Deus uni; atque ita non oportet unum virum conjungi multis. Aliorum plurimorum SS. Patrum non diversas explanationes adducit Jodocus Coccius tom. 2. Theaur. lib. 9. art. 2. ac eosdem SS. Patres hanc rationem considerantes allegat Sanchez libr. 7. disp. 80. num. 1. Tertiò: quia Deus, dum præcepit Noe ingressum ejus, ac filiorum, animaliumque*

umque in arcam, mentionem fecit de uno tantum masculo, ac de una tantum foemina omnium specierum, dicens *Genes. 6. 19. Ingredieris in arcam tu, & filii tui: Uxor tua, & Uxores filiorum tecum; & ex cunctis animantibus universae carnis bina induces in arcam, ut vivant tecum, masculini sexus, & feminini.* Ergo ex Jure Divino prohibita erat Polygamia, non enim ordinavit, ut induceretur unus Masculus, & plures Foeminae; sed Unus, & Una ex omnibus speciebus animalium. Quartò, Quia Apostolus Paulus quotiescunque commendat fidelibus statum Matrimoniale, loquitur eis in singulari numero; utpotè ad *Ephes. 5. 33. Unusquisque Uxorem suam sicut seipsum diligit. Uxor autem timeat Virum suum.* Item scribens ad *Rom. 7. 2. ait: Nam quæ sub viro est mulier, vivente viro alligata est legi: si autem mortuus fuerit Vir ejus, soluta est à lege Viri.* Idemque reperit *1. Cor. 7. 39. Mulier alligata est legi, quanto tempore Vir ejus vivit; quod si dormierit Vir ejus liberata est à lege, cui vult, nubat tantum in Domino.* Igitur non nominando Uxores in plurali numero, neque Maritos; sed hos, & illas in singulari, denotat, à Lege Divina statutum fuisse, ut mulier Una uni tantum Viro nuberet, & Unus Vir unam tantum Mulierem haberet in Uxorem. Quintò, quia sic testatur Concilium Nicænum *can. 24. ut legitur tom. 1. Concilior. pag. mibi 571. his verbis: Nemo debet duas Uxores ducere, nec Uxori suæ alteram mulierem per concupiscentiam introducere, sicut Deus ordinavit.* Et Sextò ad stipulatur Concilii Tridentini anathematizatio *d. sess. 24. can. 2. Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere Uxores, & hoc nulla Lege Divina esse prohibitum; Anathema sit.*

At contra prædicta duæ gravissimæ fieri possunt objectiones. Una est, quod nullus adest Sacra Scriptura locus, per quem Deus prohibeat pluralitatem Uxorum; imò statutum legitur in *Deuteron. 21. 15. quod si habuerit homo duas Uxores, unam dilectam, & alteram odiosam; genueritque ex eis liberos, & fuerit filius odiose primogenitus, volueritque substantiam inter filios dividere; non poterit filium dilectæ facere primogenitum, & præferre filio odiose.* Ergo tantum abest, quod Scriptura Sacra Polygamiam prohibeat, quin ab eadem referatur, & approbetur pluralitas Uxorum. Altera obiectio est, quæ valde torquet Scriptorum ingenia, quod Sancti Patriarchæ veteris Testamenti à pluralitate Uxorum, & à Polygamia non abstinebant; siquidem Abraham duas eodem tempore habuit Uxores, *10* Saram, & Agar. *Genes. 16. 3.* Jacob verò quatuor, Liam, Rachelem, Balam, & Zelpham. *Torniellus ad Annum M. 2283. num. 3.* Sic Helcanæ duæ erant Uxores Anna, & Phenenna; David verò decem, & octo, ut ex Lyrano advertit *Basilus Pontius de Matrim. d. lib. 7. cap. 49. num. 5.* & probatur ex Schemate familiæ David, quod ponit *Salianus ad Annum M. 2981. num. 11.* in quo nominatim ponuntur Davidis Uxores octo, idest Michol, Achinon, Abigail, Maacha, *11* Haggith, Abital, Egla, & Bersabea; ex quibus omnibus (prima Michole excepta) genuit plures filios, qui recensentur *1. Paralipom. 3. à num. 1. & seqq. deinde num. 8. dicitur, Omnes hi filii David, absque filiis concubinarum.* Quas quidem concubinas ei fuisse decem, no-

tatur *2. Reg. 15. 16.* dum fugeret David à filio rebellis filii Absalomi: ibi: & reliquit Rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum. De Salomone autem ait *Textus Sacre 3. Reg. 11. 3. Fueruntque ei Uxores quasi Regine septingentæ, & concubinae trecentæ.* De Roboamo autem ejus filio *2. Paralipom. 11. 21. Uxores decem & octo duxerat, concubinas autem sexaginta; & genuit viginti octo filios, & sexaginta filias.* Nec est dicendum, quod prædicti Patriarchæ, & Reges, tot mulieres sibi copulando, peccaverint, (ut aliquem posse suspicari distulserit *Scotus in 4. dist. 32. qu. 1. relatus ab Emin. Card. de Lauræa de Matrim. disp. 24. num. 56.*) quia, ut observat *Sherlogus tom. 3. in Can. V. fig. 34. cap. 6. sect. 1. num. 9.* usus est Sacra Scriptura magnum Virorum lapsum & referre, & fugillare; & de prædictis Patriarchis, & Regibus nullum reprehendit, nisi Davidem ex facto Bersabeæ Uxoris Uriæ, ejus jussu interfecit *3. Reg. 15. 5.* & Salomonem, qui ut mulieribus suis complaceret, Fana Idolorum construxit. *Eccles. 47. 21.* Igitur, si Polygamia erat à Lege Divina prohibita, quomodo à prædictis Sanctis Viris, ac Regibus practicabatur?

Ad Primam objectionem responderet Emin. Card. de Lauræa *d. disp. 24. num. 55.* his verbis: Nullus est Sacra Scriptura locus, qui verbis explicitis dicat, non accipies secundam Uxorem? transeat. Nullus locus, qui implicite hoc dicat, & ab Ecclesia ita sit explicatus? Nego: nam, ut patuit, Patres, & Ecclesia locum *Genes. 2. 24. sic* explicant, & sic intelligendum statunt. Deinde resolvit aliam objectionis partem de duabus Uxoribus, de quibus in *Deuteron. 21. 15.* sic dicendo: Moyses non loquitur de viro habente plures duas Uxores, odiosam, & dilectam; sed de repudiante odiosam, & accipiente successive dilectam: in quo casu statuit, ut si ex odiofa habeatur primogenitus, hic non poterit postponi filio dilectæ, & privari Primogenitura. Recordeur Studiosus Lector ea, quæ diximus supra Decif. IX. de concessio Hebræis libello Repudii, per quod solvebant vinculum Matrimonii, aded ut non solum Vir repudians, sed etiam Uxor repudiata poterat alii nubere; & germanam esse suæ prædictam responsum cognoscat.

Ad Secundam objectionem responderet Sanchez *d. libr. 7. disp. 80. num. 12.* his verbis: Veteres Patres Legis antiquæ, pluribus Uxoribus conjuncti, culpa immunes fuerunt, eo quod Deus cum illis dispensavit. Et occurrentes replicationi, quam sibi fieri à legente prævidit, ubi legerit hanc dispensationem? statim subdit: Hæc autem dispensatio non concessa est externa aliqua Scriptura, aut locutione; sed inspiratione interna, facta Patriarchis, quæ derivata est vi Exempli, & Consuetudinis ad reliquos ex populo Israelitico, ac proinde omnibus illis pluralitas Uxorum licebat. Et pro tali responsione citat S. Thomam in *4. sent. dist. 23. qu. 1. art. 2. in corp. & ibid. S. Bonavent. Richardum, Gabriel. Capreoli. Durand. Sotum, & alios, inter quos Emin. Card. Bellarminum, lib. 1. de Matrim. cap. 11. proposit. 3. & 4. Valentiam 4. d. disp. 10. q. 1. punct. 3. Sanchezio adhæret etiam Basilus Pontius d. libr. 7. cap. 49. num. 4. ibi: Ex Revelatione ergo Divina tantum ea pluralitas Uxorum illo inducitur tempore.*

tempore. Si enim Uxorum unitas, ut Patres, & Concilia docent; est ex Lege Divina, sequitur, sine ejus dispensatione licuisse nulli. Quæ Revelatio primis Patriarchis expressè facta primum, ad alios eorum verbo pervenit, & exemplo. Et cum hac responsione transeunt omnes Theologi Scholastici, & Morales moderni, Salmanticenses d. tract. 9. de Matrimon. cap. 5. num. 31. Lessius in Opere Posthum. De Sacramento Matrim. cap. 1. dub. 6. & 7. Et Emin. Cardin. de Lauræa d. disp. 24. à num. 64. & seqq. ubi refert dicta SS. Patrum de eadem dispensatione per viam internæ Revelationis concessa, & allegat Innocentium Papam III. in cap. Gaudemus. De Divortii sic loquentem: Nec ulli unquam licuit, insimul plures Uxores habere, nisi cui fuit Divina Revelatione concessum, quæ mos quandoque, interdum etiam fas censetur, per quam sicut Jacob à mendacio, Israelita à furto, & Sampson ab homicidio, sic & Patriarchæ, & alii Viri justî, qui plures leguntur simul habuisse Uxores, & ab adulterio excusantur. Ex Canonistis eandem responsionem tradit Emanuel Gonzalez in cap. Accepisti. 2. De Spons. duorum, ubi sub num. 8. adducit plurimos Sanctos Patres, ac Doctores primitivæ Ecclesiæ, qui asserunt, antiquos Patriarchas non peccasse, etsi Polygamos ob Divinam dispensationem, quæ fuit illis à Deo concessa post diluvium, tum (ut ipse ait) ad multiplicationem generis humani, tum ad propagationem populi fidelis, & cultus divini, qui in sola familia Abrahæ, ac deinde in populo Israelitico residuus fuit. Idem affirmat ex Scripturistis Sherlogus in Cantic. d. tom. 3. Vestig. 34. sect. 1. num. 9. pluribus SS. PP. adductis, qui omnes respondent, (ut ipse scribit) Deum præpotentem, & supremum rerum universarum Dominum dispensasse cum Patriarchis. Ex Analistis autem Salianus considerans Polygamiam Regis David ad Annum Mundi 2983. numer. 7. tom. 3. ita de eo loquitur: David adhuc juvenis, amissa Michole (Uxore sua) filia Saulis, non unam tantum, sed duas Uxores acceperat, DEO utique inspirante, quo inconsulto nihil admodum, quod alicujus momenti esset, agebat. Ad duas illas, tresve priores, brevi quartam, ad Regem Gessuri sibi affinitate obligandum, adiecit. Moxque addidit etiam quintam, sextam, & septimam, & de singulis, excepta Michole, singulos suscepit liberos.

Quo ad Tertium; in quo petitur, An Polygamia sit prohibita etiam de Jure naturali? Omnes Theologi, ac Canonistæ pariter respondent Affirmativè, & id probant ex sequentibus rationibus. Primò, quia cum Jus naturale nihil aliud sit, quam dictamen rationis circa ea, quæ agenda, vel fugienda sunt, ut docet S. Thomas 3. contr. Gent. cap. 24. nec non 1. 2. q. 34. num. 1. est contra rationem, ut in contractu Matrimonii, in quo servanda est æqualitas, Mulier tradat corpus suum Viro privativè quo ad omnes alios; Vir autem corpus suum tradat Mulieri, cum facultate illud etiam aliis tradendi; contra id, quod docuit etiam Apostolus 1. Cor. 7. 4. dicens: Mulier potestatem non habet sui corporis, sed Vir similiter, nec Vir potestatem habet sui corporis, sed Mulier. Secundò, quia Jus naturale vult, ut inter Maritum, & Uxorem sit Societas, non autem ut hæc sit ancilla, aut interserviens; sed parriceps Imperii in Doct. Clericali Tom. II. Lib. VI.

domo, ac familia, ut considerat S. Thomas 1. p. q. 92. art. 3. & ideò ex latere Viri fuit producta, non ex pedum ossibus, ut ostendatur prædicta Societas, & Imperii, ac gubernii domus participatio. Sed tale Imperium, ac gubernium requirit singularitatem, ut inquit D. Augustinus lib. de bono conjug. cap. 17. Ergo est contra Jus naturale plures simul habere uxores. Tertio, Jus naturale requirit, ut inter conjuges servetur pax, quies, amor, & dilectio. Sed ubi sunt plures Uxores, non possunt esse prædictæ virtutes; quorum loco subintrant jurgia, rixæ, ac discordiæ; ut de Sara, & Agar legitur Genes. 21. 9. de Rachel, & Lia. Genes. 30. 1. ac de Anna, & Phenenna. 1. Reg. 1. 6. Ergo pluralitas Uxorum est contra Jus naturale. Quarto, Natura ordinavit Matrimonium, ut proles a parentibus omni studio bene educetur, ac ad eorum hereditatem admittatur. Sed ubi sunt plures Uxores ex eodem Viro diversos filios habentes, talis finis consequi non potest; cum Uxor prædicta aliarum filios ab affectu, & à successione Patris repellat, ut de Adonia ex Haggith genito à David depulso à Bersabea, ac Salomone, ea instante, ad sceptrum admissio, testatur Scriptura. 3. Reg. 1. Ergo Polygamia est contra Jus naturæ. Quintò, Matrimonium est à natura institutum in remedium concupiscentiæ. Sed unus Vir pluribus Uxoribus satisfacere non potest ad sufficientiam in redditione debiti, cujus defraudatio eis magnopere displicet. Menochius de Arbitr. Jud. d. casu 420. n. 60. & cujus solutionis foeminae sunt avidissimæ, ob nimiam, quam experientur, voluptatem, ut ex testimonio Medicorum notat Zacchias in QQ. Medicol. lib. 3. tit. 1. q. 7. n. 15. ubi ponit hæc Juvenalis carmina ex Sat. 6.

Quem prestare potest Mulier galeata pudorem.

Quæ fugit à sexu, vires amat? hæc tamen ipsa

Vir nollet fieri; nam quantula nostra voluptas?

Igitur qui plures ducit, naturam ipsam offendit. Sextò, quia præceptum naturale est, ut quod tibi non vis, alteri non facias. Sed nullus est Maritus, qui velit, Uxorem suam nubere pluribus viris. Ergo ex præcepto naturæ, Vir non debet plures foeminas sibi nuptas copulare. Septimò tandem, quia quòd Matrimonium à principio suæ institutionis habuit, est de Jure naturæ. Sed à principio institutum fuit inter Unum, & Unam tantummodò, ut probatum est supra num. 8. Ergo unica Uxor est de Jure naturæ: pluralitas Uxorum est contra Jus naturale. Quare his, & aliis rationibus ita docent, & tenent Sanchez d. lib. 7. disp. 80. n. 4. Basilus Pontius pariter lib. 7. cap. 49. num. 3. Salmanticenses d. tract. 9. cap. 5. & seqq. num. 20. & num. 21. ubi ex hoc inferunt, quòd nec Ecclesia, nec Summus Pontifex potest ullo modo dispensare, ut quis plures Uxores ducat, cum Polygamia sit prohibita de Jure naturæ; & idem astruit Emin. Cardin. de Lauræa d. disp. 24. num. 39. Menochius de Arbitrar. Judic. d. casu 420. à num. 48. & pluribus citatis Sherlogus d. tom. 3. in Cantic. Vestig. 34. num. 9.

¶

Sed

Sed obijciat aliquis; Deus non potest dispensare in his, quæ sunt contra præcepta naturæ, & dictamen rectæ rationis S. Thomas 1. 2. 19 qu. 100. art. 8. Theologi omnes cum Magistro Sent. in 1. dist. 48. & in 3. dist. 37. & ratio est, quia actiones contra naturalia præcepta, & rationis dictamen sunt peccaminosæ. Quomodo ergo dispensatum fuit cum Hebræis, & Patriarchis Legis antiquæ; ut plures eodem tempore Uxores haberent, si hæc dispensatio erat contra Jus naturale, & præcepta ab eo indita circa Matrimonium?

Tollitur objectio duplici Responso. Primum est quod Deus tanquam Dominus supremus potest dispensare etiam contra Jus naturæ, mutando circumstantias rerum, ita ut dispensatio non sit peccatum, prout fecit, quando ordinavit Abraham, ut occideret filium suum Isaac; Hæbrais, ut vasa argentea auferrent Aegyptiis; & Osee, ut carnalem copulam cum fornicaria haberet; in illis enim casibus, ex Dei dispensatione, neque homicidium, neque furtum, neque fornicatio fuisset peccatum. Ita Salmanticenses d. tract. 9. de Matrim. cap. 3. num. 46. Secundum responsum est, quod præcepta à Jure naturali circa Matrimonium statuta, alia sunt primaria, primum, & principale bonum ejusdem Matrimonii concernentia; quod est procreatio, & generatio prolis; & alia sunt secundaria, quæ spectant ad alia conjugii bona, ut reciprocos amor, instructio, ac educatio prolis perfecta, & similia. Primaria præcepta sunt indispensabilia, non autem secundaria; quia hæc etsi cum aliquo incommodo dispensentur, ob aliud majus bonum possunt compensari, & tolerari. Ita ex doctrina Scoti in 4. dist. 17. & dist. 26. F. & dist. 32. G. Eminen. Card. de Lauræa d. disp. 24. num. 33. ubi hæc ponit: *Circa prima nulla cadit dispensatio. & idem oppositum semper videtur esse peccatum: circa secunda cadit dispensatio; & sic (ut ait scotus) in monogamia fuit aliquando à Deo dispensatum.*

Ex his justum est deducere, quod Polyviria sit contra primaria præcepta pro Matrimonio à Jure naturali edita; quia congressus carnalis plurium Virorum (cum una muliere implicat proli procreationem, & destruit certitudinem genitoris, idem in ea nunquam dispensatum fuit, neque potest dispensari; unde merito scripsit Gobatus de Matrim. tract. 9. num. 279. transgressam esse omnes naturæ, & pudicitie metas illam Reginam Cingæ (est Regnum Cingæ non procul distitum à Regno Congo) quæ priusquam à Patriarchis Capuccinis reduceretur ad fidem Orthodoxam, à qua desciverat ad Atheismum, habebat copulatos sibi conjugio quadraginta Viros superstites. Rationibus autem in contrarium adductis circa æqualitatem contractus Matrimonii, per quam, sicut Viro fuit permessa aliquando pluralitas Uxorum, ita videtur concessibilis Uxori multitudo Maritorum, ne ei fiat iniustitia, minus concedendo, quam marito, responderet Emin. Cardin. de Lauræa d. disp. 24. à num. 77. & seqq. quod cessabat iniustitia, tum quia Uxor nubebat Patriarchis cum hac conditione saltem tacita, ut ipsi possent alias Uxores sibi copulare; tum etiam quia erat differentia circa valorem corporum permutatorum; nam magis valebat corpus Viri, qui post fecundatam Uxorem,

habilis erat alias gravidare, at Uxor semel gravidata, ab aliis maritis iterum gravidari non poterat.

Quo ad Quartum. Polygamia est etiam prohibita de Jure Ecclesiastico, quia ab Ecclesia semper damnata, & nunquam permessa. Hoc probatur. Primò: Ex can. Apost. 48. dicente: *Si quis Laicus sua Uxore rejecta, aliam acceperit, vel ab alio solutam, segregetur.* Secundò: ex 24 Concil. Nicæno 1. in cit. can. 24. Ubi sic: *Nemo debet duas Uxores ducere, nec Uxori sue alteram mulierem per concupiscentiam introducere.* Tertio: ex Concilio Eliberitano cap. 8. & 9. sic decernente: *Fœmina, quæ adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterum duxerit, prohibetur, ne ducat; sin autem duxerit, non prius recipiat communionem, quam is, quem reliquerit, de seculo exierit.* Quarto: ex cap. An non. 24. quest. 3. ubi Nicolaus Papa sic ait Lothario Regi: *An non districta ultione feriendus es, qui in duabus Uxoribus adulterium Lamech, & flagitium imitatus esse dinosceris?* Lotharius ille fuit Rex Francorum Lotharii Imperatoris Filius, qui dimissa legitima conjuge, pellicem subintroduxit, & tentavit Polygamiam in suo Regno introducere; sed fuit coercitus à Nicolao Papa I. ut dicitur Spondanus ad Annum Christi 863. num. 3. & nos diximus supra Decis. X. Quintò ex cap. de Conjugali. 27. q. 2. in quo Siricius Papa electus Anno 385. Hymerio Episcopo Tarracoeni sic respondit: *De conjugali violatione requisisti, si puellam alteri desponsatam alter in Matrimonium possit accipere? Tale ergo connubium anathematizamus, & modis omnibus, ne fiat, prohibemus.* Et jure quidem, quia in ea fuisset crimen Polyvirie, in viro autem illam ducente adulterium. Sexto in cap. Cum per bellicam. cum quatuor seqq. 34. q. 1. in quibus decernitur, ultra primam uxorem, vel primum maritum, iisdem viventibus, alii non esse nubendum. Idem præcipitur in cap. Videtur. 35. q. 6. in cap. Accepisti. De Sponsa duorum. & in supracit. cap. Gaudemus De Divortio. Septimò ex Synodo Romana sob Eugenio II. & Leone IV. Anno 853. in qua, inter cætera, statutum legitur: *Nulli liceat ullo tempore duas habere Uxores.* Octavò ex Joanne Papa VIII. electo Anno 872. qui in Epist. 198. sic scripsit: *Jubemus, ut nullus propriam relinquat Uxorem, & illa vivente alteram sibi sociare præsumat.* Nonò (omissis aliis text. ac SS. Patrum contra Polygamiam dictis, relatis per Eman. Gonzalez in cit. cap. Accepisti num. 3. De Sponsa duor.) ex Concilio Tridentino d. sess. 24. de Matrim. can. 2. *Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere Uxores, & hoc nulla Lege Divina esse prohibitum. Anathema sit.*

Verum ob stare videtur S. Ambrosius in D. Pauli Epist. 1. ad Cor. cap. 7. relatus in cap. Uxor. 32. q. 7. ita dicens: *Uxor à viro non discedat, nisi causa fornicationis; quod si discesserit, aut maneat innupta, aut reconcilietur viro suo, & vir similiter non dimittat Uxorem.* (Hæc Apostolus. Subdit deinde S. Ambrosius) *Ideo non subdit de viro, quod de uxore præmisit (id est quod maneat innupta) quia viro licet ducere aliam. Ergo ex hoc textu de Jure Ecclesiastico licita erat Polygamia.* Glossa ad hunc textum respondet tripliciter. 1. Quod illa ultima verba fuerunt à falsatoribus

fatoribus inserta. 2. Quod ille Ambrosius fuit alius à S. Ambrosio Episcopo, & Ecclesiæ Doctore. 3. Quod illa verba intelligenda sunt, ut Viro liceat ducere aliam adultera premortua. At Basilius Pontius d. libr. 7. de Matrim. cap. 52. num. 3. & 4. & respondet 4. Quod, est verba illa verè sint S. Ambrosii, ita fuit locutus juxta Leges Civiles Imperatorum, in quibus erat verissimus; & à quibus concessum erat, ut dimissa Uxore ob adulterium, marito liceret, ea vivente, aliam Uxorem ducere, quod ex aliis text. ostendit etiam *ibidem*.

Quo ad Quintum: Nihilominus etiam de Jure Civili prohibitam fuisse Polygamiam aperte legitur in Instit. §. Affinitatis. tit. de Nuptiis. in l. 2. C. de Incest. Nupt. in 18. C. De Adulter. in l. Nemo. C. de Judetis. & in aliis legibus, quas cumulat Eman. Gonzalez ad d. cap. Accepisti. num. 6. De Sponsa duorum, ubi etiam notat, quod qui eodem tempore plures ducebant Uxores, notabantur infamia, & amittebant jus faciendi testamentum ex l. 1. ff. De his, qui not. infam. & ex aliis Juribus & DD. ibi cumulat. Nec prædictis obstat textus in l. Communis 7. §. Idem. 8. ff. Commun. divid. ubi traditur modus dividendi hæreditatem illius, qui moriens reliquerit duas Uxores prægnantes; ex quo deducitur, quod de Jure Civili licita erat Polygamia, & pluralitas Uxorum. Nam ut declarat Fornerius libr. 6. Rerum Quotidian. cap. 13. & Gonzalez ubi supra num. 9. cum de Jure Civili Romanorum licitum esset repudium Uxoris, & post illud permissum foret aliam Uxorem ducere, quia prima habebatur tanquam mortua, & in eo casu contingere poterat, ut repudiata gravida esset, ac simul prægnans remaneret secunda nupta, dum moreretur maritus: at retenta prima Uxore Jus Civile non permittebat secundam ducere: ut late probat Jac. Menochius de Arbitr. Judic. casu 420. à num. 90. & seq. ubi narrat, rejectam fuisse à Senatu Romano Legem, quam pro pluralitate Uxorum C. Cæsar publicandam dederat Hælio Cæcinnæ, ut ex Svetonio in Cæsar. Vita cap. 52. subdens ex Socrate lib. 4. Histor. Eccles. cap. 30. quod etiam Valentinianus Imperator, præter Severam Uxorem, aliam sibi, nempe Justinam, cujus pulchritudine captus erat voluit copulare; & ob id legem tulit, ut unicuique liceret plures Uxores simul habere; sed Lex illa accepta non fuit, tanquam exosa, & Evangelicæ Veritati contraria.

His igitur omnibus attentis Juribus, à quibus Polygamia censetur proscripita, evidenter patet temerarius ausus Martini Lutheri, qui inter cæteros errores hujus quoque injunxit, quod scilicet Polygamia sit licita; adeo ut possit quilibet Christianus plures Uxores simul habere, ut notat Salleles de S. Inquisit. tom. 2. libr. 3. cap. 18. num. 111. quam pestiferam doctrinam non erubuit ad praxim deducere, una cum impudentissimis suis discipulis, prout constat ex eorum Voto, quod in scriptis dederunt Serenissimo Principi Philippo Landgravio Hassiæ Comiti, requirenti ab eis Anno 1539. An tuta conscientia, præter Uxorem, quam cum prole habebat, aliam etiam ducere posset, ut facilius libidini indulgeret? Cui responderunt affirmative, ita tamen, ut secretò secundam Uxorem

Doct. Clericali Tom. II. Lib. VI.

duceret, & coram paucis testibus, iisque sibi confidentibus, ne commotio aliqua fieret in populo ob hanc novitatem, ut legitur in Historia Universalis Revolutionis Europæ, Auctore Monsieur Varillas tom. 3. lib. 12. de rebus gestis ab Anno 1539. usque ad Annum 1541. ubi ponit per extensum prædictum Votum Lutheri, ac discipulorum ejus; in quo, præmissis, quod Deus ab initio instituit Matrimonium inter unum, & unam tantum; & quod postea ob fragilitatem carnis dispensavit, ut unus Maritus plures Uxores habere posset, ut habuit Lamech, Abraham, & alii in Lege Moysæ, & quod repetita in Evangelio prima Matrimonii institutione inter unum masculum, & unam foeminam, nihilominus non reperitur revocata licentia Hebræis concessa de pluralitate Uxorum; Votum, ac Consilium suum conscripserunt his Verbis:

Vestra Celsitudo, si omnino concusserit, adhuc unam Conjugem ducere, judicamus id secretò faciendum, uti superius de dispensatione dictum; nempe ut tantum Vestre Celsitudini, illi personæ, ac paucis personis fidelibus consuet Celsitudinis Vestre animus, & conscientia sub sigillo Confessionis. Hinc non sequuntur alicujus momenti contradictiones, aut scandala; nihil enim est iniustum, Principes concubinas alere; & quamvis non omnibus de plebe constaret rei ratio; tamen prudentiores intelligerent, & magis placeret hæc moderata vivendi ratio, quam adulterium, & alii belluini, & impudici actus; nec curandi aliorum sermones, si rectè cum conscientia agatur. Sic, & in tantum hoc approbamus; nam quod circa Matrimonium in Lege Moysæ fuit permissum, Evangelium non revocat, aut vetat, quod eternum Regimen non immutat; sed adfert eternam justitiam & eternam Vitam, & orditur veram obedientiam erga Deum, & conatur corruptam naturam reparare. Habet itaque Celsitudo Vestra non tantum omnium nostrum testimonium in casu necessitatis, sed etiam antecedentes nostras considerationes, quas, rogamus, ut Vestra Celsitudo, tanquam laudatus Sapientis, & Christianus Princeps, velit ponderare. Oramus quoque Deum, ut velit Celsitudinem Vestram ducere, ab regere ad suam laudem, & Vestre Celsitudinis animæ salutem. Hortantur postea eundem Principem, ne licentiam petat ab Imperatore Carolo V. pro secunda Uxore ducenda, Nam; (inquiunt) magnopere verendum, illum Papisticæ, Cardinalitiæ, Italianicæ, Hispanicæ, Saracenicæ imbutum fide, non curaturum Vestre Celsitudinis postulatum. Concludunt tandem: Deus conservet Vestram Celsitudinem. Nos ad servientium Vestre Celsitudinis sumus promptissimi. Et omnes hoc sequenti modo, & ordine se subscribunt? Martinus Luther. Philippus Melancthon. Martinus Bucerus. Antonius Corvinus. Adam. Johannes Leningus. Justus Voinaferte. Dionysius Melanther. Deinde extat attestatio, & legalizatio Publici Notarii, qui prædictum Votum, ac

Aa 2

Consi-

Consilium ex originali copiauit, Georgius Nuspi-
cher Notarius.

Supradicta Historia est typis impressa Pari-
siis per Claudium Barbinum Anno 1687. Supe-
riorum permisso: & in eadem ad pag. 107. ex-
tat Instrumentum copulationis ejusdem Princi-
pis Philippi Landgravii, & Margaritæ de Saal;
inter quos contractum fuit novum Matrimonium
coram Dionysio Melanthro suæ Celsitudinis
Concionatore, & aliquibus aliis Consiliariis, etsi
adhuc viveret ejusdem Celsitudinis prima Uxor
legitima, quæ erat Serenissima Christina Ducissa
Saxonie; talisque Matrimonii secundi contractus
initus fuit Anno 1540. Mense Martio, ut testa-
tur publicus Notarius Baltassar Rand de Fulda,
qui dictum publicum Instrumentum eo tempore
rogavit, de quo verificantur verba Apostoli Pauli
2. Timoth. 4. 3. Erit tempus, cum sanam doctri-
nam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacer-
vabunt sibi magistros, prurientes auribus. Quæ
verba ibi explicans Cornelius à Lapide, inquit:
Multi homines voluptuarii, & libertini similes sibi
magistros, puta hereticos, querent, qui hominum
curiositati, & cupiditatibus indulgentes, eos à sana
fide, & severitate vitæ Christianæ ad suos errores,
& vitæ, morumque licentiam abducent. Ita fa-
ctum est cum Principe illo Landgravio, qui præ-
fatos hæresiarcham, ac discipulos, etsi impuden-
tissimos, ac impios consultores sibi delegit, non
ut veritatem circa concupitam Polygamiam au-
diret; sed ut eam licitam sibi esse, ut desidera-
bat, quamvis calamo infrunito sciberent, ac re-
sponderent.

Quo ad Sextum. Pœnæ, quibus Polygami
de Jure afficiuntur sunt plurimæ, nempe infam-
iæ, pecuniariæ, carceris, fustigationis, exilii,
& aliæ, quas recenset Jac. Menochius de Arbitr.
Jud. d. casu 420. à num. 96. & seqq. ubi conclu-
dit eas arbitrarias esse Judici secundum qualita-
tem personarum delinquentium, & pluralitatem
Uxorum, adeo ut qui plures Uxores eodem
tempore duxisse comprobaretur, etiam morte
naturali posset puniri; ut scripsit Grammatic.
Voto 17. & Aegidius Boslius Casus. Crimin. tit.
de Coitu damnato num. 78. Omnes tamen DD.
concordant, quod Polygami sunt suspecti de hæ-
resi, & ab Inquisitoribus S. Officii veniunt puni-
endi; nisi præventi sint à Judice Laico, quo
casu, teste Sella in Select. Canon. cap. 45. num.
12. & Vincenzio de Justis de Dispensat. Matrim.
lib. 2. cap. 9. num. 32. solet Officium S. Inquisi-
tionis de manu Judicis Laici istos reos recipere,
eosque ad torturam ponere, ac super intentione
interrogare, quomodo sentiant de Fide? quod
si catholicè super hoc respondeant, remittuntur
puniendi ab ipsis Laicis. Ut plurimum tamen
Rei hujus Criminis Polygamie coguntur abju-
rare de vehementi, quia vehementer de hæresi
sunt suspecti, & puniuntur à S. Officio Inquisi-
tionis tam in Hispania, quam Romæ, ut testan-
tur Genuensis in Praxi cap. 18. num. 11. Piale-
cius part. 2. cap. 4. art. 6. num. 9. Naldus in Sum-
ma Verb. Uxor. num. 2. Ricciulli. de Jure Pers.
lib. 1. cap. 11. num. 19. Farinacius de Hæresi
quest. 178. num. 68. Carena part. 2. tit. 5. §. 11.
num. 58. & Salelles tom. 3. lib. 5. cap. 5. Reg.
391. à num. 241. & seqq. Imò contra Polyga-

mos publicatam fuisse ab Urbano VIII. Bullam
Anno 1637. in qua præcipit, eos esse severe puni-
endos ab Inquisitoribus S. Officii, refert Illu-
strissimus Baptaglinus Episcopus Nucernæ in suis
Annalibus Sacerdotii, & Imperii tom. 2. ad d. An-
num. 1637. num. 19. nec non Nicolius in mss. Ci-
vil. tom. 1. lib. 1. tit. 10. De Nuptiis num. 52. in
fine. ubi mandat, eosdem Polygamos damnari
ad triremes in perpetuum. Tandem circa pœ-
nas contra Polygamos inflictas non est ignoran-
dum, quod qui secundam ducit Uxorem, &
cum ea Matrimonium consummat, vivente pri-
ma, efficitur Bigamus, & Irregularis, ita ut fiat
inhabilis ad Ordines tam majores, quam mino-
res suscipiendos; & si quos ante suscepisset, sit
prorsus suspensus ab exercitio eorum, & priva-
tus omni privilegio Clericali. Suarez de Censu.
ris disp. 49. sect. 2. num. 16. Sanchez de Matrim.
lib. 7. disp. 84. num. 1. per text. in cap. Nuper. de
Bigamis: Novissimè Thesaurus De Pœnis Ecclæ.
Verb. Matrimonium. cap. 4. num. 4. addens, præ-
dictam bigamiam esse interpretatam, super qua
Episcopi minimè possunt dispensare; sed à solo
Papa est (quamvis magna cum difficultate) di-
spensabilis; & jure quidem, nam ut inquit S.
Hieronymus in lib. advers. Jovinian. cap. 30. et-
iam apud Gentiles Romanos nullus Sacerdos
fuit bigamus, nullus ex Flaminiis bimarius.

Quo ad Septimum, & Ultimum, in quo
quæritur, An Bigamia, & Biviria sit licita, tum
de Jure Divino, ac Naturali; tum etiam de Jure
Ecclesiastico, & Civili? Notare oportet, quod
Bigamia est, cum mortua prima Uxore, Vir ali-
am ducit; & Biviria quando post mortem Ma-
riti mulier nubit alteri. Hoc supposito præsens
quæsitum loquitur, quotiescunque solvitur ligam-
en primi Matrimonii consummati per obitum
alterius Conjugis; vel Matrimonii rati, dissoluti
sive per professionem Religiosam, sive per Pon-
tificiam dispensationem; Utrum scilicet in his
casibus licitum sit novas Nuptias inire? Et qui-
dem respondetur affirmativè: nam quotiescun-
que per mortem unius ex conjugibus solvitur
Matrimonium, licitum est conjugi superstiti, si
velit, denuò nubere, & aliud Matrimonium
inire, juxta doctrinam Apostoli ad Rom. 7. 2.
Que sub Viro est mulier, vivente Viro allegata est
Legi; si autem mortuus fuerit Vir ejus, soluta est
à Lege Viri, ut non sit adultera, si fuerit cum alio
Viro. Prout etiam 1. Cor. 7. 39. si dormierit Vir
ejus, liberata est, cui vult, nubat; & de hoc sunt
textus in cap. super illa & in cap. Secundum Aposto-
lum. De Secundis Nupt. nec non in cap. Aperiant. 31.
q. 1. in quo S. Hieronymus ita loquitur: Aperiant,
quæso, aures obtrectatores mei, & videant me, secun-
das, & tertias Nuptias concessisse in Domino. Non
damno bigamos, imò nec trigamos, & si dici po-
test, octogamos. Idemque docet Augustinus in
cap. Quod si dormierit ead. 31. q. 1. sic dicens:
Quod si dormierit Vir ejus: Non dicit primus,
vel secundus, vel quartus: nec nobis definien-
dum est, quod non definit Apostolus. Unde nec ullas
debeo damnare nuptias. Concordat S. Jo. Chryso-
stomus Hom. 10. in Epist. ad Ephes. & docet S.
Thomas in 4. dist. 42. q. 2. art. 1. nec non in 3. p.
q. 63. art. 1. & 2. ubi objecta contra secundas
nuptias facit, & solvit; ostendendo, quod, us-
que

que ab initio Ecclesiæ, semper fuit licitum conjugii viduo, novum Matrimonium inire; quod adeo verum est, ut S. Hieronymus in *Epist.* 11. ad *Ageruciam* narret, quo tempore ipse Romæ degebat apud S. Damasum Papam, fuisse mulierem quandam, quæ viginti duobus Maritis, uni post alterum successivè nupserat; & eodem modo Virum, qui Uxores viginti, unam post alteras defunctas, duxerat; & hic tandem conjugatus est cum antedicta muliere; magna cum totius populi attentione, quis eorum alteri superviveret? Et Vir victor fuit, nam ante illum Uxor obiit, & fuit ab eo sepulta; & de iisdem conjugibus erudita carmina composuit P. Glibertus Joninus Gallus Societatis Jesu, relata à P. Stephano Menochio in *Storis Centur.* 1. cap. 71. ibi à Studiofis legenda.

Hic autem duo sunt advertenda; Unum est, quod per plures antiquos Canones, quos examinat Basilius Pontius de *Matrim.* d. lib. 7. cap. 52. & Morinus de *Pœnitentiæ Sacramento* lib. 5. cap. 21. & seqq. secundæ Nuptiæ videntur fidelibus prohiberi; sed non ex eo, quod ipsæ essent malæ, vel illicitæ; sed quia contrahentes ob aliquod peccatum publicum, & scandalosum, loco pœnitentiæ à secundis Nuptiis arcebantur, ut præcitati Auctores ibidem declarant. Alterum est, quod Jus Civile Romanorum prohibebat quidem mulieribus secundas Nuptias certis sub pœnis, ut in l. 1. C. de *Secund. Nupt.* cum similibus; sed fuit correctum à Jure Canonico, ut in cit. cap. Super illa. & in cap. Secundum Apostolum. De *Secundis Nupt.* quod latè considerat Sanchez de *Matrim.* d. lib. 7. disp. 87. num. 73. & Salmanticenses d. tract. 9. cap. 5. num. 60. & 61. ubi advertunt, secundas Nuptias à Sacerdote non benedici ob hanc rationem, scilicet quia in eis deest significatio Unionis Christi cum Ecclesiâ, quæ unica est, & Virgo; idcirco, si binubus Virginem ducat, ei benedictio non denegatur propter aliqualem significationem ejusdem Unionis Christi cum Ecclesiâ in Uxore incorrupta; ut tradit S. Thomas 3. p. d. q. 63. art. 2. ad Secun.

Corollarii loco omnes Theologi, ac Canonistæ advertunt, quod ad contrahendas licitè secundas Nuptias, opus est, ut constet de solutione ligaminis præcedentis Matrimonii per mortem conjugis, qui si fuerit absens, & de ejus morte probanda agatur, advertunt, non sufficere cujusvis temporis præscriptionem de absentia. cap. In præsentia. De *Sponsalib.* neque solam famam; aut verisimilitudinem, sive moralem probabilitatem de morte ejusdem conjugis absents; sed requiri certitudinem, provenientem à duobus testibus de visu, vel saltem ab uno teste de visu, & ab aliis de auditu, ac de publica voce, & fama; sive à registro authentico extracto à Libro, in quo mortui, cum eorum nomine, & cognomine notantur, sive à Parocho, sub quo moriuntur, sive à Duce belli, sub quo forsan militabant, ut latè disserunt DD. quos allegat Barbosa in cit. cap. In præsentia. De *Sponsalib.* Sanchez lib. 2. disp. 46. Aversa de *Matrim.* quest. 14. sect. 3. Basilius Pontius d. lib. 7. cap. 53. Salmanticenses d. cap. 5. à num. 65. & seqq. Mastrius d. disp. 7. in 4. sent. num. 433. & cæteris plenius,

ac doctius Eminentiss. Cardin. de Lauræ d. disp. 24. de *Matrim.* art. 6. per totum, in praxi videndus qui num. 129. validum esse, etsi illicitum, secundum Matrimonium contractum sine sufficienti probatione mortis prioris conjugis, si verè tunc erat mortuus, affirmat, ut etiam tenet Mastrius d. disp. 7. num. 434. & Salmanticenses d. cap. 5. num. 73. quamvis contrarium conetur ostendere Basilius Pontius d. lib. 7. cap. 53. num. 5. ab o-42 mibus communiter reprobatus; à quibus etiam notatur, quod si factis probationibus super morte primi conjugis, Uxor secundo nubat; ac deinde primus conjux vivus revertatur in patriam, debet ei adherere, secundo relicto, à quo filii geniti cum bona fide legitimi censentur. Aversa quest. 22. sect. 1. Salmanticenses d. cap. 5. num. 74. & Nicolius Instit. Civil. lib. 1. tit. 10. De *Nuptiis* num. 52. & 53. ubi ponit Instructionem Sacræ Congregationis, cum Interrogatoriis pro examinandis testibus super libertate volentium contrahere Matrimonium, in omnibus Curis Episcopalibus servandam.

DECISIO XXX.

ARGUMENTUM.

Publicæ Honestatis justitia, quæ dirimit Matrimonium, in hac Decisione declaratur. Ostenditur, eam esse indutam ab Ecclesiâ; & oriri vel ex Sponsalibus validis, vel ex Matrimonio Rato. Ex illis per Concilium Tridentinum dirimere Matrimonium in primo gradu tantum: ex isto, usque ad quartum. Referuntur octo casus, in quibus Sponsalia sunt invalida, & ex eis non oritur Publica Honestas. Exempla aliquorum, qui ante pubertatem genuerunt filios. Quæ sint exponenda Papæ pro impetranda dispensatione super hoc impedimento Publicæ Honestatis.

SUMMARIUM.

- 1 Honestatis publicæ impedimentum Quid sit?
- 2 Quotuplex?
- 3 A quo Jure procedat?
- 4 Quo tempore sit in Ecclesiâ introductum?
- 5 Impedimentum Publicæ honestatis usque ad quem gradum dirimat Matrimonium.
- 6 Honestas publicæ à Concilio Tridentino restricta ad primum gradum soriatur ex Sponsalibus validis.
- 7 Publica Honestas an dirimat Matrimonium cum affinibus Sponsorum in primo gradu?
- 8 Sponsalia etsi mutuo consensu soluta causant publicam Honestatem.
- 9 S. Congr. Concilii Decretum de Anno 1658.
- 10 Honestatis publicæ impedimentum est perpetuum.
- 11 Honestas publicæ ex Matrimonio rato dirimit usque ad 4. gradum.
- 12 Matrimonium nullum cum consanguinea Sponse non producit publicam Honestatem cum eadem Sponsa.